

Det finns inga gratisluncher!

Litteraturgrund för denna föreläsning

- ▶ Karl Johan Bonnedahl (2012) "Från ekonomiskt till hållbart - från exploatering till samexistens". Studentlitteratur.
- ▶ Markus Larsson, Leif Bratt, Johanna Sandahl (2012) "Hållbar utveckling och ekonomi - inom planetens gränser". Studentlitteratur.
- ▶ Wijkman, A. och Skånberg, K. (2015) *The Circular Economy and Benefits for Society: Jobs and Climate Clear Winners in an Economy Based on Renewable Energy and Resource Efficiency*. Zürich: Club of Rome.
- ▶ Mårtensson, K. och Westerberg, K. (2017) Miljöstrategiskt arbete - Företaget i det nya strategiska landskapet
- ▶ Jordbruk som håller i längden (2010) Formas Fokuserar 17

Innehåll

- ▶ *Jag kommer att tala om hur samhällsekonomi förhåller sig till Naturens system.*
- ▶ *Varför uppstår klimatförändringar och andra miljöproblem sett från ett ekonomiskt perspektiv?*

Obalansen i resursförbrukningen

- Förra året gjorde mänskligheten av med årets budget av naturresurser rekord tidigt, redan 1 augusti. Globalt lever vi som om vi hade 1,7 planeter till förfogande och i Sverige som om vi hade ungefär 4, enligt nya beräkningar från Global Footprint Network och Världsnaturfonden.

Vad är problemet?

Redan 1,3 grader varmare i världen

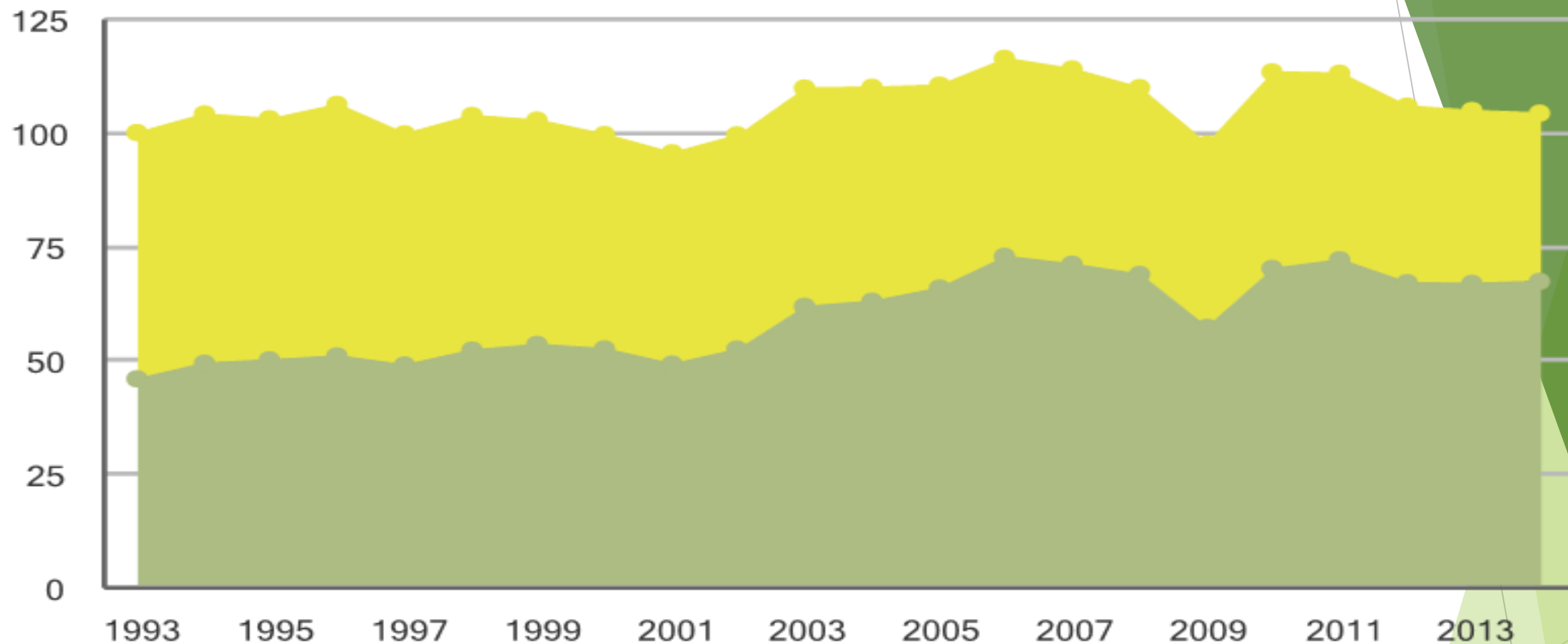
Världen kommer allt närmare 1,5 graders uppvärmning. I februari 2016 tangerades detta klimatmål och räknat på hela året hamnade den globala medeltemperaturen enligt nya siffror på 1,3 grader över förindustriell tid, det är två tiondels grad varmare än året innan.

► Hämtat från Sveriges Natur hemsida 5.17

Hur ska vi uppfylla klimatavtalet

- ▶ Målet är med god marginal under 2 grader (1,5 grader)
- ▶ I Sverige leder vår konsumtion till 11 ton koldioxid/person och år
- ▶ Vi måste ner till 1-2 ton/person
- ▶ Forskningsartiklar visar osäkerhet kring tröskelvärlden!

Miljoner ton koldioxidekvivalenter

Konsumtionsbaserade växthusgaser - slutlig användning i Sverige 1993-2014

Utsläpp i Sverige

Utsläpp i andra länder

Hur är det möjligt
att detta kan
fortsätta?
Brist på kunskaper?
Vanor?
Våra föreställningar
om ett bra liv?
Hot mot ett gott liv?
Vad kan jag göra?
Motstridiga signaler!
Komplext - svårt att
förstå!

Festingers dissonansteori

- ▶ Vi vill alla göra gott
- ▶ Men vi konstruerar våra egna föreställningar kring vad det innebär att göra gott
- ▶ Vi strävar efter överensstämmelse mellan våra föreställningar om hur världen hänger ihop och våra handlingar
- ▶ Dissonans mellan attityder och handlingsmönster

STRUKTURER SOM BESTÄMMER HUR VI SKA AGERA I OLIKA SITUATIONER

Processer bakom ekonomiskt tillväxt

Vi är alla fångade i ekonomiska
regler och normer!

Vårt dagliga liv!

Konsumtionsmönster

Företagen: produktion- och
distribution

Ekonomi och moral

- ▶ Det ekonomiska tänkandet breder ut sig: myndigheter, politiken, sjukvården, omsorgen, skolan
- ▶ Värderar vad som är välstånd i ett land
- ▶ Handlingar styrda av ekonomiska principer har konsekvenser även utanför det som synliggörs i ekonomins praxis
- ▶ Ekonomiska regler formar produktions- och distributionssystem, organiserar ekonomiska aktiviteter i samhället

Våra föreställningar om ekonomi

*Vi betraktar ofta ekonomisk
både som medel och mål!*

*Tar för givet att det leder
till något gott för alla på
jorden!*

Vår konsumtion skapar materialflöden

- Materialflöden är kontaktytan mellan vårt vardagliga liv och naturen
- Material i fast-, vätske-, gasform

Produkters totala avfall utefter

produktkedjan(Rafael Laurenti och Åsa Stenmarck, IVL Svenska Miljöinstitutet)

	avfallsavtryck	CO2 avtryck
1 kg benfritt kycklingkött	860g	4kg
1 kg benfritt nötkött	4kg	29kg
En elektrisk bormaskin	51kg	10kg
En bärbar dator	1.200kg	210kg
En mobiltelefon	86kg	110kg
Ett par byxor 100% bomull	25kg	6,3kg

”För att producera en T-tröja (250 g) krävs cirka 2 700 liter vatten och ett par jeans (1 kg) cirka 11 000 liter. Bomull odlas vanligen i torra områden eftersom växten är känslig för nederbörd och vattenbehovet tillfredsställs istället med konstbevattning.” (Källa: Naturvårdsverket)

”Det går åt 1,5–6,9 kg kemikalier per kilo plagg, vilket motsvarar cirka 0,8–1,9 kg kemikalier per enskilt plagg.” (Källa Naturvårdsverket)

Vilka slutsatser kan vi dra från detta?

Flygresors klimatpåverkan

- ▶ Kastrup - Teneriffa tur och retur
 - ▶ Ca 554 kg koldioxid/ person
- ▶ Sverige - Thailand tur och retur 8.000km
 - ▶ Ca 2 ton koldioxid/person eller totalt med alla växthusgaser inräknade 3,8 ton
- ▶ (Klimatpåverkan från svenska befolkningens internationella flygresor. Metodutveckling och resultat för 1990 - 2014 Chalmers, FRT-rapport 2016:02)

An aerial photograph of a vast sea ice field. The ice consists of numerous small, irregular floes and two much larger, more rounded icebergs. The water between the ice is a deep blue, while the ice itself is white and textured. The lighting suggests a bright day, with shadows cast by the icebergs. The text "VARFÖR BLIR DET SOM DET BLIR?" is overlaid in the center of the image.

VARFÖR BLIR DET
SOM DET BLIR?

En förklaring är att ekonomiska beslutsmodeller ger fel information

Vi blir lurade - marknaden fungerar inte effektivt

- ▶ Ekonomiska modeller pekar ut framgångsrecept för nationer, myndigheter, företag, konsumenter
- ▶ Inkomster - utgifter = företagsekonomiskt resultat
- ▶ Upplevelse av välstånd

- ▶ Ekonomiska modeller ger felsignaler till marknaden
- ▶ Alla samhällsekonomiska utgifter är inte medräknade

Överkonsumtion skapar bubbla - artikel i Svenska Dagbladet

- ▶ Hela vårt samhällsbygge är "hypersubventionerat" i och med att vi inte betalar för allt vi konsumerar. Vi håller på att bygga upp en gigantisk bubbla som består av en alltmer förstörd natur.
- ▶ Om alla människor på jorden får samma levnadsvanor som vi i Sverige, skulle vi grovt räknat behöva tre jordklot, men vi har bara ett. Orsaken till att vi kan fortsätta att leva som vi gör är att vi inte behöver betala för alla kostnader som är förknippade med de varor och tjänster vi konsumerar.
- ▶ (Kjell Mårtensson, artikel i SVD 26 juni, 2012)

Vad kan vi göra?

- ▶ Sluta flyga!
- ▶ Sluta äta kött!
- ▶ Begränsa bilkörandet!
- ▶ Vi måste minska materialflödet genom ändrade konsumtionsmönster!
- ▶ Teknisk utveckling nödvändig, men kan inte rädda oss - vi måste ta ansvar